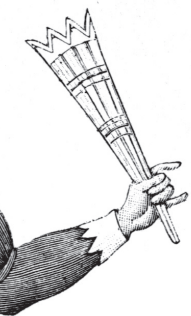

SVAR PÅ TAL

”Ursäkta men jag måste bara fråga,
är du bög?”

Text: Jojo Stenberg & Zafire Urba

”Var kommer du ifrån egentligen?” ”Är du kille eller tjej?” ”Hur vet du att du är homo om du aldrig har legat med nån snubbe?” ”Varför är alla feminister så arga hela tiden?” ”Ursäkta men jag måste bara fråga, är du bög?” ”Måste du sticka ut så mycket!” ”Har du ingen humor?” ”Vilket är ditt riktiga namn?” ”Oj det där kan jag inte uttala, jag kallar dig Anna i stället.” ”Vegan, äsch men du kan väl smaka lite i alla fall.” ”Alltså jag är inte rasist men ...” ”Jag får säga vad jag tycker, vi har yttrandefrihet i det här landet.”

Har du hört det förut? Då tillhör du förmodligen målgruppen för konst- och överlevnadsprojektet Svar på tal. Som normbrytare är vi vana vid att få frågor om våra liv och förväntas svara på dem. Vi dras med i situationer och åsikter där vi inte håller med utan är starkt emot. Svar på tal är verbalt självförsvar, ett sätt att tillsammans med andra hitta sätt att hantera situationer i vardagen som vi själva inte har valt eller har den minsta lust att välja. Vi gör upp med den outtalade plikten som många normbrytare tror att de har gentemot samhället i stort, att svara på folks frågor, att hålla med om folks fördomsgallerier. Svar på tal är än så länge en workshop men kommer så småningom att utökas till att bli en hemsida och en encyklopedi.

”Organiseringen har börjat för att aldrig mer bli kränkt! Aldrig mer svarslös!”

Grundarna till Svar på tal, Zafire Urba och Jojo Stenberg beskriver sitt projekt och den workshop som nu besöker olika queer- och feministfestivaler:

ZAFIRE: Under en Svar på tal-workshop beskriver vi vår verklighet, så som den är. En viktig del vi har märkt är styrkan i att dela berättelser, att bli bekräftad i sina känslor och upplevelser.

JOJO: Vi utgår från situationer, frågor och påståenden som deltagarna tar upp som på olika sätt gör dem frustrerade och nedslagna. Sedan jobbar vi i grupp för att komma på snabba svar och strategier som man kan använda sig av när man hamnar i en liknande situation igen. För det gör man alltid, tyvärr.

ZAFIRE: Ja, varken jag eller Jojo är särskilt rappa och brukar först en stund efter att vi har fått en konstig fråga komma på vad vi ”borde” ha sagt för att känna oss bättre. På hemsidan och i encyklopedin kommer vi sedan att svara alla svar som kommer upp i workshoparna så att alla kan ta del av dem och hitta de svar som passar dem bäst. Det kan vara lite olika hur man väljer att bemöta normfrågorna. Vi vill att man ska kunna välja strategi utifrån sitt eget läge och att man ska veta att det inte är ens plikt att svara på frågor bara för att någon ställer en. Därför har vi skapat fyra olika sorters svar. Vi börjar väl med Bomben?

JOJO: Självklart. Bomben är svaret som inte får någon följdfråga utan bara utplånar situationen helt. Ett svar som kan passa när man är trött eller blir förbannad. Det är okej att bli förbannad och släppa en bomb! Sedan har vi Sågen som totaldissar frågan eller personen som frågar. Sågen kan lämna en öppning för vidare diskussion, men behöver inte göra det.

– Är du kille eller tjej?

– Ja, definitivt.

– Nej, inte alls.

ZAFIRE: Svaret som upplyser, utbildar och argumenterar är Gurun. Svaret som flörtar, värvar och lismar kallas Fjädern. Gurun och Fjädern passar bra att använda med personer som man redan har i sitt liv och som man vill eller måste fortsätta ha en relation till.

”När jag varit guru femtielva gånger på samma fråga känner jag starkt för att plocka fram en Bomb.” – workshopdeltagare på HBTQ-festivalen i Göteborg.

JOJO: Vi tänker att det kan vara skönt att veta att det finns ett svar som är en Bomb och som man faktiskt får använda. Det kan vara ganska ensamt annars att bli arg på främlingar som gång på gång ställer samma frågor till en: – Varifrån kommer du, egentligen alltså?

Då kanske man vill svara så här:
– Från min pappas fitta!
Och det är helt okej.

ZAFIRE: Javisst! Efter våra workshoppar brukar deltagarna vara så taggade att de nästan går ut och letar upp någon att ge svar på tal till ...

JOJO: Pepp! Flera uttrycker också att de lättare kan släppa frågor och situationer som de ofrivilligt hamnar i just för att de vet att Svar på tal finns, att det finns andra som upplever samma saker.

ZAFIRE: Sista delen i workshoppen är rollspel, då får man öva de svar man kommit på inför ett frisörhuvud som inte kan säga emot.

JOJO: Väldigt populärt. Nej, men ärligt, många kan ha lite svårt att släppa loss och bara sätta dockan på plats. Kanske för den ser så fridsam ut.

ZAFIRE: Men vi vill gärna att folk ska ta i och öva sig inför situationerna utanför workshoppen.

JOJO: Ja, det kan verkligen behövas. Det är så sjukt mycket värre där ute än vad jag först trodde.

ZAFIRE: Jag vet, jag blir helt mörkrädd ibland när jag hör vilka situationer våra deltagare hamnar i. Det verkar finnas ett helt outtömligt behov av de här sammanhangen som vi skapar och av teknikerna vi lär ut. Behovet av ett tryggt rum! Metoderna vi använder oss av i workshoppen är ju egentligen inte så svåra, men det är väldigt ovanligt att det finns ett sammanhang där vi pratar om våra egna erfarenheter av förtryck på en så konkret nivå.

JOJO: En vanlig sak som kommer upp i våra workshoppar är frågan om hur man kan bli en bra allierad. Alltså hur kan man kritisera förtryck som inte riktas mot en själv och sin egen minoritetsposition.

ZAFIRE: En annan sak som kommer upp är: Hur kan man reagera mot förtryck när det kommer från en person med direkt makt och möjlighet att sabba ens liv? Kan man kritisera ens chef när den drar rasistiska skämt i fikarummet och alla andra skrattar med?

JOJO: Åh det måste gå! Man kanske får börja med kombinationen Fjäder och Säg. Något att testa på nästa workshop!

ZAFIRE: Ja, det här är bara början ...

JOJO är musikalisk konstnär och projektleder queera transprojekt för ungdomar.
ZAFIRE är pedagogisk konstnär med stor kärlek till textil och frukt som material.

FLERA BRA SVAR PÅ TAL HITTAR DU PÅ PROJEK- TETS FACEBOOKSIDA. HÄR ÄR NÅGRA EXEMPEL:

Hjälp! Jag ska till badhuset och behöver förslag på svar på tal om att jag som trans skulle vara i fel omlädningsrum. Förslagsvis i situationen när jag kliver in på herrarnas i traditionellt kvinnliga kläder.

Svar på "Du, det här är damernas/herrarnas omlädningsrum!"

1. Jag vet, du har kommit fel va?
2. Vilken tur, då har jag kommit rätt!
3. Exakt, och i och med att här inte finns omlädningsrum för transkillar/transtjejer så får väl det här duca antag jag.

"Alltså, vissa är så himla lättkränkta. En får ju inte säga eller skämta om något längre. Vissa hittar alltid saker att bli kränkta av." Svar på tal, tack!

1. Jag vet, visst är det för jävligt! Vissa tål ju inte ett enda ifrågasättande av ned-sättande skämt utan att bli upprörda! Det finns till och med de som går till attack om andra människors lättkränkthet så fort de får en chans! Man undrar ju var samhället är på väg ...
2. Det är ett större problem att vissa har så lätt för att kränka andra.

Söker svar på denna klassiker: "Men jag menade ju inte att vara homofob/rasist/att kränka dig."

1. Gjort är gjort. Du kanske borde tänka på vad du säger i framtiden.
2. Surt Guru-svar: Det du menar spelar faktiskt ingen roll, det är det du gör som spelar roll och det har du (och bara du) ansvar för!
3. Åh, ursäkta, jag menade inte att just hålla ett glas vatten rakt i ansiktet på dig, det bara hände. Whoops.

"Har du pojkvän?" (Jag är bi.)

1. Jag vet faktiskt inte ... Ingen av mina partners har riktigt bestämt sig för vad de har för kön"

"Åh, kolla en bebis! Är det en flicka eller en pojke?"

1. Jag vet inte. Den kan inte prata ännu.
2. Jag hoppades att den var en människa.